

Arvio toimintamallista: Asuinalueen yhteiskehittäminen siltaustoiminnan avulla

Työelämän ulkopuolella olevat henkilöt voivat vahvistaa työelämävalmiuksia, toimintakykyä ja työllistymisedellytyksiä paikallisen siltaustoiminnan avulla, jossa työelämän ulkopuolella olevat ja alueen muut toimijat, tässä hankkeessa ikäihmiset, kehittävät ja toteuttavat yhdessä mielekästä toimintaa omassa asuinympäristössään.

Kehittäjät

Työste – Työelämän ulkopuolella olevien työelämävalmiuksien ja työllistymisedellytysten edistäminen siltaustoiminnan avulla -hanke Helsingin Myllypurossa. Metropolia Ammattikorkeakoulu sekä Itä-Helsingin lähimmäistyö Hely ry, Herttoniemen seurakunta ja Digital Living International Oy (ESR 1.10.2015–30.9.2017).

Malli on arvioitu¹ osana Sosiaalisen osallisuuden edistämishanke – Sokran ja ESR TL5 -hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvio on tehty Sokra-hankkeen päätoteuttaja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa.

Kehittäjän yhteyshenkilö: Tuula Mikkola, Metropolia Ammattikorkeakoulu, tuula.mikkola@metropolia.fi

Mallin kuvaus

Hanke vastaa tarpeeseen kehittää toimintatapaa, jonka kautta työelämän ulkopuolella oleville henkilöille syntyy kiinnittymiskohtia ja mielekästä toimintaa omassa arjessa ja joka vahvistaa työelämävalmiuksia. Hanke liittyy Uusimaa-ohjelmaan ja sen toimeenpanosuunnitelmaan. Päätoteuttaja on toteuttanut aiemmin useita hankkeita samoista teemoista (yhteiskehittäminen, työelämävalmiudet, ikäihmisten hyvinvointi). Toiminnan lähtökohtana on myös vanhustyön kasvava työvoimatarve. Toiminta kiinnittyy kansalaisyhteiskuntaan ja paikallisesti Itä-Helsingin Myllypuroon. Yhteistyötä on tehty muun muassa Myllypuro-seuran ja paikallisen asukastalo Myllärin kanssa. Toiminta on suunnattu työelämän ulkopuolella

¹ Malli on arvioitu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa kehitettyjen osallisuuden osa-alueiden ja lupaavan käytännön kriteerien näkökulmista hankkeen dokumentaatiota hyödyntäen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

oleville henkilöille (erityisesti alle 30-vuotiaille ja yli 50-vuotiaille henkilöille). Välillisiä kohderyhmiä ovat kehittämiseen osallistuvat alueen ikäihmiset, julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin työntekijät, palveluja tuottavat organisaatiot, alueen asukkaat sekä ammattikorkeakoulun opiskelijat (kuntoutus- sosiaali-, kulttuuri- ja tietotekniikka-ala).

Toiminnan tarkoituksena on vahvistaa työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden työelämävalmiuksia, toimintakykyä ja työllistymisedellytyksiä kehittämällä paikallista siltaustoimintaa. Toiminnassa kehitetään siltausmalli, joka voidaan siirtää vastaaviin toimintaympäristöihin. Toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista. Siltaus on eri ryhmien ja toimijoiden liittämistä toisiinsa. Siltaustoiminnassa työelämän ulkopuolella olevat ja ikäihmiset kehittävät ja toteuttavat yhdessä arjen mielekästä sisältöä omassa asuinympäristössään. Työpajoissa osallistujat ideoivat ja suunnittelevat toimintaa, joka voi olla esimerkiksi vapaaehtoistoimintaa ja tapahtumia. Helsingin Myllypurossa työpajoissa suunniteltiin esimerkiksi kävelyryhmän toimintaa, yhteisöllistä ruokailua ja taloyhtiön yhteisen toiminnan kehittämistä. Kävelyryhmässä ikääntyneet ja työelämän ulkopuolella olevat kävivät porukalla kävelemässä. Kehittämiseen osallistuminen vahvistaa osallistujien työelämävalmiuksia.

Kokeilujen kautta verkostoidutaan ja tehdään yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa. Toiminnassa on ollut mukana vanhusten asumispalveluja tuottava yhdistys, jolloin nuoret ja ikääntyneet ovat kohdanneet toisiaan. Mielekäs toiminta arjessa tukee yhteyksien syntymistä työelämään. Osallistujien itsereflektiota varten on kehitetty digitaalinen TOPI-arviointiväline työ- ja toimintakyvyn itsearviointiin.

Mallin arviointi

Osallisuuden toteutuminen mallissa

Toiminta on vapaaehtoista, ja osallistujat ovat tulleet mukaan silloin, kun ovat halunneet. Mahdollisuus olla osallisena toiminnan eri tasoilla on nähty arvokkaana ja että mukana voi olla myös vain seurailemassa toimintaa. Yhteiskehittelyn menetelmät ovat mahdollistaneet myös hiljaisempien osallistujien äänen kuulumisen. Toiminnassa pyritään toimimaan kannustavasti ja arvostavasti dialogissa. Toiminnassa on etsitty omiin oloihinsa päätyneitä monin tavoin, muun muassa jalkautumalla kadulle sekä haastatteleamalla työelämän ulkopuolella olevia osallistumisen avuista ja esteistä.

Toiminnassa tarjotaan vaihtoehtoisia toimijuuksia, sillä toiminnassa voi hyödyntää monenlaista osaamista. Toiminta edellytti vastuunottamista omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä erilaisten näkemysten yhteensovittamista. Toiminnassa saattoi siten kehittyä ryhmässä toimimisessa. Toiminta liittyy omaan arkeen ja on helposti saavutettavaa, jolloin se vahvistaa toimijuutta omassa elämässä. Siltaaminen laajentaa sosiaalista kanssakäymistä. Toiminta

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

vahvistaa yhteisöllisyyttä, tuo kiinnittymiskohtia asuinympäristöön ja työelämään sekä eri ryhmien, kuten sukupolvien välisiä kohtaamisia. Omaan arkeen saa myös rytmiä.

Työelämän ulkopuolella olevat ihmiset kehittävät toimintaa yhdessä alueen ikäihmisten kanssa yhteiskehittämisen mukaisesti: omia toiveita toiminnasta tuodaan esille ja päämääristä neuvotellaan yhteisesti. Samoin on joidenkin varsinaisten toimintojen, kuten esimerkiksi taloyhtiön yhteisen toiminnan kehittämisen kohdalla. Osallistujat vaikuttavat monin tavoin lähiympäristöön ja tarjoavat muillekin toiminnan paikkoja.

Osallistujat saavat osaamisensa näkyviin järjestämänsä toiminnan kautta. Vastaavaa toimintaa ei välttämättä olisi syntynyt ilman hanketta. Toimintamalli perustuu tasa-arvoisuudelle ja toisen arvostamiselle. Toiminnan vapaaehtoisuus, osallistujalähtöisyys ja kokemus merkityksellisyydestä vahvistavat toiminnan eettisyyttä. Toimintakonseptin kehittämiseen osallistuneiden mukaan toiminta oli merkityksellistä, siinä syntyi kokemuksia yhteisiin asioihin vaikuttamisesta, osallistujiin luotettiin ja he kokivat olevansa tarpeellisia, toiminnassa sai myönteistä palautetta ja oli mahdollisuus kuulua tärkeään ryhmään.

Toiminnasta hyötyvät kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset sekä paikallinen yhteisö, jonka kanssa siltaustoimintaa tehdään. Toiminnan on todennettu lisäävän osallisuutta. Todennus on tehty haastatteluin sekä hankkeessa kehitetyn digitaalisen TOPI-itsearviointivälineen avulla.

Toiminta vahvistaa osallistujien toimijuutta suhteessa omiin voimavaroihin sekä vahvistaa kiinnittymistä paikalliseen yhteisöön.

Toimintamalli lupaavana käytäntönä

Toiminnalle oli kysyntää ja osallistujat olivat motivoituneet kehittämään omaa asuinalueettaan ja sen matalan kynnyksen kohtaamismahdollisuuksia. Siltausmalli on uudenlainen toimintamalli, jossa erityistä on paikallinen ja rakenteellinen toimintatapa työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseksi asukkaiden ja alueen palveluntuottajien toimintana. Palvelujentuottajat oppivat toimimaan rajapinnoilla verkostomaisesti ja mahdollistamaan yhteistoiminnassa rakentuvia, toimintakykyä tukevia arjen toimintoja asuinympäristöön.

Siltausmalli on siirrettävissä sellaisenaan muihin toimintaympäristöihin. Haasteena voi olla muun muassa osallistujien, erityisesti työelämän ulkopuolella olevien löytäminen, kun toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Kokeilut pyritään viemään käytäntöön liittämällä ne alueen olemassa oleviin toimintoihin: olemassa olevat toiminnot vahvistuvat ja luodaan uusia paikkoja osallistua merkitykselliseen toimintaan. Kävelytoiminta vakiintui ja vetovastuu on paikallisilla toimijoilla. Toiminnan juurtuminen on muilta osin avoinna. Alueelliseen

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

verkostoitumiseen ja siltojen rakentamiseen erilaisten toimijoiden välillä pohjautuva siltaustoiminta mahdollistaa kokeilutoiminnan juurtumisen osaksi alueen toimintaa.

Kehittämistoimintaan osallistuminen oli työelämän ulkopuolella olevien osalta haasteellisempaa kuin ikäihmisten. Apuna on hyvä olla niin sanottuun kumppaniryhmään, tässä ikäihmisiin, kuuluvia osallistujia, jotka takaavat aktiivisella osallistumisellaan toiminnan jatkuvuutta, kun toiminta ei kuitenkaan ala profiloitua kumppaniryhmän toiminnaksi.

Lopuksi

Siltausmalli on levitettävissä eri paikkakunnille ja tarjoaa mahdollisuuksia juuri toiminnan juurruttamiseen paikallisen hyvän synnyttämisen kautta. Työste-hanke päättyi syyskuussa 2017. Toimintamallin juurtuminen on avoinna kävelytoimintaa lukuun ottamatta.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto